

Käsitöö ja kodunduse ainekava

9. klass

ÕPPESISU III kooliastmes, õppeaines läbitav õppesisu klassiti on väljatoodud õppeaine hindamisjuhises.

Ainesisu teema- valdkonnad	Õppesisu ja mõisted
Käsitöö	
Materjalid, töövahendid, töötlemisviisid	<p>Materjalid</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tehislike ja sünteetiliste tekstiilmaterjalide liigid, saamine ja omadused. ● Erinevad käsitööniidid ja -lõngad, nende sobivus töövahendi, materjali ja esemega. ● Materjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala, töövahenditest ning esemest. ● Erinevad kaasaja ja tuleviku materjalid, nende saamine ning sobivus lähtuvalt kasutusala. ● Erinevate materjalide kombineerimine tervikuks. <p>Töövahendid</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Töövahendite (käärid, nõelad, märkimis- ja mõõtmisvahendid, vardad, heegelnõelad vms) käsitlemine. ● Materjalide masintöötlamine: õmblus-, tikkimis-, viltimis-, äärestusmasina vms kasutusvõimalused ja käsitlemine, reguleerimine, lisaseadmete kasutamine, hooldamine. ● Töövahendite ja masinate ohutu käsitlemine. ● Digitaalsed vahendid- erinevad veebipõhised platvormid ja rakendused, foto ja -video töötlemise programmid. <p>Töötlemisviisid</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Rahvakunstiga seonduvate tehnikate (tikkimine, kudumine, heegeldamine) traditsiooniline ja stiliseeritud rakendamine praktikas. ● Õmblustehnoloogia kaasaegsed ja tuleviku vaatavad võimalused. ● Erinevate kaasaegsete ja uuenduslike materjalide töötlemine praktikas. ● Töövahendite ja tehnoloogiate valimine olenevalt materjalist ja valmistatavast esemest (nt rõivaese, tarbeese vms)

	<ul style="list-style-type: none"> ● Omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine aineteüleles loomingulises või tehnilises multimateriaalses projektis.
<p>Tööprotsess (ideest teostuseni)</p>	<p>Töö eesmärgistamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Idee ja kavandi olulisus eseme valmistamisel, kompositsiooni ja disainiprotsessi seaduspärasused. ● Ideede hankimine tänapäeva teabelevist (internet, erialane kirjandus). Allikakriitilisus, analüüs, kasutamine kooskõlas autoriõigusega. ● Proportsioonipõhimõtted rõivaste kujundamisel. ● Joonise või kavandi vormistamise põhimõtted. ● Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades: eelarve kujunemine, töö etappide järjestamine ja aja planeerimine. ● Suulise ja kirjaliku juhendamise järgi töötamine, sh jooniste kasutamine, skeemide mõistmine ja tööjuhendi koostamine. ● Eseme kaunistamine ja viimistlemine. ● Sobivate lisandite valiku tähtsus stiili kujundamisel. <p>Rahvakunst</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis. ● Rõivas kui ajastu vaimu peegeldaja - sotsiaalsed märk-süsteemid. ● Rahvarõivad. ● Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooni allikana. ● Mitmekultuuriline keskkond. Kultuuridevahelised seosed: erinevused, sarnasused. <p>Eneseanalüüs ja hindamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Töö- ja loomeprotsessi etappide eristamine, järjestamine ja kirjeldamine. ● Materjali, töövahendite, tehnoloogia sobivuse ja valiku põhjendamine. ● Oma töö tulemuste analüüsimine: seatud õppe-eesmärkide saavutamise hindamine, tööprotsessi käigus omandatud uute oskuste ja teadmiste sõnastamine, oma töötulemusele hinnangu andmine. ● Ideede ja töö tulemuse esitlemine suulisel, kirjalikul, graafilisel või digitaalsel kujul. ● Seosed ja erinevused esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad, minevik ja tänapäev.
<p>Õppeaine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Tarbimise suunad ühiskonnas ja selle mõju inimesele. Vastutustundlik säästlik tarbimine. ● Parandustööd.

rakendumine igapäevaelus	<ul style="list-style-type: none"> ● Tekstiilide hooldamine ja hoiustamine. ● Jätksuutlikkus. Ringmajandamine materjalidega (<i>nt rõivatööstus, materjalide taaskasutamine</i>). ● Isikupära kujundamine läbi loomise/tehnoloogia. ● Etikett rõivastuses. ● Normid, tavad ja kombed ühiskonnas. Koostöine õppimine. ● Eesti ja teiste rahvaste kultuuritavad. Rahvakultuuri tähtsus. Kultuuridevahelised seosed, erinevused, sarnasused. ● Käsitöö kui hobi ja elukutse.
Kodundus	
Toiduharidus	<p>Heaolu ja tervis toidust</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tervisliku toidu valikute olulisus, tasakaalustatud toitumine, päevane energiavajadus nooruki eas ● Toidugruppide roll ja tähtsus toitumises ● Tasakaalustatud menüü koostamine. Erinevad toitainete vajadused menüü koostamisel -süsivesikud, valgud, rasvad, vitamiinid, mineraalained ja vesi ● Toitumise tähtsus kogukonna- ja heaolutunde kujundamisel ● Toiduvalikud eritoitumise korral ● Toiduallergia ja toidutalumatuse ● Toitumishäired <p>Toidu ohutu valmistamine</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Toiduhügieen toidu käitlemisel, valmistamisel ja säilitamisel ● Toidu säilitamise tingimused ja nende jälgimise olulisus ● Kuumtöötlemise viisid, valik lähtuvalt toorainest ja soovitatavast tulemusest ● Erinevate köögiseadmete ja töövahendite ohutu ja funktsionaalne kasutamine ● Retseptide võrdlused ja koguste arvutamine toidu valmistamisel. Oma retseptide koostamine. ● Toitude valmistamine, mis toetavad õpilaste heaolu ja tervist.
Tarbijaharidus ja keskkond	<p>Puhastus- ja korrastustööde käigus kasutatavad meetodid, vahendid ning tööviisid</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Uute tehnoloogiate kasutamine ja keskkonnasõbralik lähenemine puhastus ja korrastustöös ● Rõivaste hooldus vastavalt tingmärkidele ● Erinevates puhastustöös kasutatavate kemikaalide ja puhastuslahuste pH

	<ul style="list-style-type: none"> • Kodutööde mõtestamine ja jaotus soolise võrdõiguslikkuse aspektist <p>Toiduga seotud tarbijateemad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toidu päritolu ja läbipaistvus • Toiduainete tootmise ja transportimise mõju keskkonnale ja inimese tervisele • Toidu ökoloogiline tsükkel • Toidu raiskamise mõju keskkonnale • Toiduressursside väärindamine, ringmajandus <p>Jäätmed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prügi sorteerimine • Jäätmete vähendamise ja taaskasutus <p>Kaupade ja teenuste valimine ja hooldus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarbija rolli mõistmine ning teadlikud valikud tarbijana • Üldine finantsiline teadlikkus- sissetulekud, kulutused, säästmine • Maksete tasumise viisid (sh laenud, deebet- ja krediitkaardid jne) • Tarbijakaitseorganisatsioonid • Rõivaste, toidu ostmise/tarbimise majandusliku (säästlik valik), sotsiaalse ja keskkonnasäästlikkuse seisukohast
Käitumis- kultuur	<p>Etikett</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käitumine ja riietus kodus, peolauas, kohvikus ning restoranis, vastuvõttudel • Laua katmine ja toidu serveerimine erinevatel sündmustel <p>Eesti ja maailma toidukultuur ja kombed</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toidu olulisus erinevates kultuurides • Toiduga seotud kombed ja tavad • Eesti toidukultuuri uurimine ja kohaliku tooraine kasutamine mitmekesiste toitade valmistamisel. • Erinevate rahvusköökide uurimine ja vastavate toitade valmistamine praktikas.

9. klassi Käsitöö ja kodunduse õppeaine toimub sügisel, esimesel poolaastal, õpilane valib teemast lähtuvalt grupi, toimub projektitöö (35 ainetundi).

Projektitööga saavad õpilased valida kolme või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel või leida ise projektiteema, mille kooskõlastavad aineõpetajatega. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitöö valimise põhimõtted: peetakse silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise, teatud teema süvitsi käsitlemise huvi, praktilist väärtust. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi. Projektijuhendajate (tehnoloogia või käsitöö õpetaja) gruppide suurused on piiratud, mistõttu ühe grupi täitumisel tuleb liituda teisega.

ÕPITULEMUSED

Õpilane:

- 1) kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega;
- 2) hindab infoallikates, sh pakenditel sisalduvat teavet kriitiliselt ja analüüsib selle põhjal oma tarbimisharjumusi ning teadlikke tarbimisvalikuid;
- 3) valib ja kombineerib materjale, sh toiduaineid eri töötlusviiside jaoks;
- 4) kasutab sobilikke materjale, töövahendeid, -pinke, masinaid ning viimistlus-ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt;
- 5) oskab koostada eelarvet toote valmistamiseks;
- 6) järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 7) planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse;
- 8) teab jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning sotsiaal-, majandus-ja looduskeskkonnale;
- 9) leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teadlikult teistes ainetes õpitud;

- 10) tunneb peamisi Eesti kultuuri-, käsitöö- ja toitumistavasid;
- 11) võrdleb eri rahvaste kultuuritavasid ja rahvustoite;
- 12) teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu valmistades;
- 13) esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid;
- 14) annab enda ja teiste tehtule konstruktiivset tagasisidet;
- 15) leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.